LaV@eduskunta.fi

Viite
Lakivaliokunnan asiantuntijapyyntö 28.2.2018
Lakivaliokunta perjantai 9.3.2018 klo 09.30 HE 200/2017 vp

Asiantuntijalausunto Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 200/2017 vp

Lakivaliokunta on pyytänyt Oikeusrekisterikeskukselta asiantuntijalausuntoa lakiesityksestä oikeudenkäymiskaaren muuttamiseksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Hallituksen esityksessä esitetään muun ohessa muutettavaksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain sakon muuntorangaistusta koskevia säännöksiä. Jäljempänä rajoitutaan kommentoimaan lähinnä edellä tarkoitettuja sakon täytäntöönpanosta annettuun lakiin esitettyjä muutoksia.

Kuten hallituksen esityksen s. 33 todetaan, sakon muuntorangaistusta koskevat säännösesitykset on valmisteltu virkatyönä yhteistyössä Oikeusrekisterikeskuksen kanssa. Oikeusrekisterikeskuksella on siten ollut hyvä mahdollisuus vaikuttaa esitettyjen säännösten sisältöön.

Muuntorangaistuksen määräämistä koskevan asian käsittelyn lykkääminen

Keskeinen esitetty muuntorangaistusmenettelyä yksinkertaistava muutos on, että sakon täytäntöönpanosta annetun lain 31 §:n 1 momentin 1 kohta esitetään poistettavaksi. Tuomioistuin ei enää lykkäisi muuntoasian käsittelyä varatakseen maksuvelvolliselle tilaisuuden muunnettavaksi vaaditun sakon maksamista varten. Toisin sanoa tuomioistuin ei enää myöntäisi muuntokäsittelyyn haastetulle sakotetulle maksuaikaa. Maksuajan myöntämistä tuomioistuinkäsittelyssä voidaan pitää varsin kankeana menettelynä, joka kuormittaa aiheetta tuomioistuimia. Sen lisäksi, että tuomioistuin päättää lykätä käsittelyä eli myöntää maksuaikaa, tuomioistuimet joutuvat seuraamaan, onko sakotettu noudattanut maksuohjelmaa. Lykkäyksen jälkeen pidettävässä käsittelyssä on todettava, onko sakotettu suorittanut sovitut suoritukset. Joissain tapauksissa muuntoasioita on lykätty useampaan kertaan. Tavanomaista on, että sakotettu on maksanut sakolle maksusuunnitelman mukaisen osasuorituksen välittömästi ennen lykättyä

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Sähköpostiosoite ja kotisivu
PL 157 13101 Hämeenlinna	Wetterhoffinkatu 2 13110 Hämeenlinna	029 56 65631	oikeusrekisterikeskus@om.fi www.oikeusrekisterikeskus.fi

muuntokäsittelyä, jolloin maksu ei ole vielä kirjautunut Oikeusrekisterikeskuksen perintäjärjestelmään ja muuntorangaistus on saatettu määrätä siitä huolimatta, että sakotettu on pysynyt sovitussa maksuohjelmassa. Eräissä tuomioistuimissa on tässä tilanteessa edelleen annettu sakotetulle mahdollisuus maksaa osasuorituksin jo muunnettua sakkoa, mikä menettely Oikeusrekisterikeskuksen käsityksen mukaan ei perustu lakiin.

Oikeusrekisterikeskukselle mahdollisuus myöntää maksuaikaa muuntoasialle

Sen sijasta, että tuomioistuimella ei enää olisi mahdollisuutta myöntää muuntoasian käsittelemiseksi lykkäystä, maksuajan myöntämismahdollisuus olisi esityksen mukaan Oikeusrekisterikeskuksella.

Maksuaikaa muuntorangaistukselle voitaisiin myöntää kuudeksi kuukaudeksi, kun muille sakon täytäntöönpanosta annetun lain mukaan perittäville saataville maksuaikaa voidaan myöntää vuodeksi tai erityisestä syystä pidemmäksikin ajaksi. Kun maksuaikaa pääsääntöisesti myönnettäisiin muuntorangaistuksen täytäntöönpanon alkuvaiheessa, yleensä ei olisi vaaraa siitä, että täytäntöönpano vaarantuisi täytäntöönpano-oikeuden raukeamisen vuoksi. Rikoslain 8 luvun 10 § 3 momentin mukaan muuntorangaistus raukeaa (vanhenee) kolmen vuoden kuluttua lainvoiman saaneen tuomion antamisesta.

Oikeusrekisterikeskuksella olisi harkintavalta myöntää maksuaikaa joko niin, että koko muuntorangaistuksen määrä maksettaisiin kerralla (= kaikki muunnetut sakot) tai maksaminen tapahtuisi osasuorituksin. Oikeusrekisterikeskuksessa saatujen kokemusten perusteella saatavat kertyvät yleensä varmemmin, jos maksuaika myönnetään erityisen maksuohjelman mukaisesti. Useimmiten maksaminen tapahtuu kuukausisuorituksin.

Maksuaikaa haettaisiin kirjallisella hakemuksella. Hakemuksen yhteydessä voitaisiin edellyttää, että hakija ilmoittaa tiliyhteystietonsa, jotta mahdolliset osasuoritukset voidaan palauttaa suoraan hakijan määrittelemälle tilille, jos muunnettuja sakkoja ei suoritettaisi maksuaikapäätöksen perusteella kokonaisuudessaan. Tiliyhteystietojen ilmoittaminen olisi maksuajan hakijan edun mukaista, koska pankki perii maksuosoituksena palautetun rahasumman lunastamisesta 7 euron maksun palautuksen saajalta.

Maksukehotuksen lähettäminen muuntorangaistuksen johdosta

Sakon täytäntöönpanosta annetussa laissa on suhteellisen yksityiskohtaisia säännöksiä täytäntöönpanotoimenpiteistä. Voimassa olevassa laissa ei säädetä siitä, onko sakon muuntorangaistuksen johdosta lähetettävä maksukehotusta.

Oikeusrekisterikeskus on kuitenkin aina lähettänyt muuntorangaistukseen tuomitulle erillisen ilmoituksen / kehotuksen muuntopäätöksen antamisen jälkeen. Koska tuomioistuin ei anna muuntopäätöksen yhteydessä tilisiirtolomaketta, on tärkeää, että muuntorangaistukseen määrätylle varataan tilaisuus vapaaehtoisesti vielä muuntopäätöksen antamisen jälkeen suorittaa muunnetut sakot. Maksukehotuksen lähettämistä koskeva ehdotettu säännös sakon täytäntöönpanosta annetun lain 36 §:n 1 momenttiin selkiyttää nykyisen käytännön.

Kustannukset ja henkilöstövaikutukset

Esityksessä todetaan, että sakon muuntorangaistuksen osalta Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmään tehtävät muutoskustannukset sisältyvät kehykseen.

Esityksen mukaan maksuajan myöntäminen tuomioistuinkäsittelyn jälkeen lisäisi ainoastaan hieman Oikeusrekisterikeskuksen työmäärää. On kuitenkin todennäköistä, että muuntorangaistuksille hakee maksuaikaa vuositasolla selvästi suurempi joukko muuntorangaistukseen määrättyjä kuin, mitä nykyisin tuomioistuimessa muuntokäsittelylle lykkäystä hakevien henkilöiden määrä on. Maksuajan myöntäminen, maksuajan noudattamisen valvonta, maksujen palauttaminen ja asiakaspalvelu edellyttävät Oikeusrekisterikeskuksessa selvästi esityksessä arvioitua isomman lisähenkilöstötarpeen.

Oikeusrekisterikeskuksessa on myönnettyjen kehittämismäärärahojen johdosta kehitetty perintäjärjestelmää siten, että jatkossa velkajärjestelyasiat voidaan hoitaa aikaisempaa vähäisemmällä henkilötyömäärällä. Näin saadun henkilötyönsäästön on arvioitu olevan noin 1,5 henkilötyövuotta, mikä säästö voidaan nyt kohdentaa muuntorangaistusasioiden hoitamiseen niin, että lisähenkilöstöä ei tarvita.

Oikeusrekisterikeskuksella ei ole huomautettavaa sakon muuntorangaistusta koskevien säännösesitysten johdosta.

Tauno Aalto, täytäntöönpanopäällikkö

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Sähköpostiosoite ja kotisivu
PL 157 13101 Hämeenlinna	Wetterhoffinkatu 2 13110 Hämeenlinna	029 56 65631	oikeusrekisterikeskus@om.fi www.oikeusrekisterikeskus.fi

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Sähköpostiosoite ja kotisivu
PL 157 13101 Hämeenlinna	Wetterhoffinkatu 2 13110 Hämeenlinna	029 56 65631	oikeusrekisterikeskus@om.fi www.oikeusrekisterikeskus.fi